

РЕЦЕНЗИЯ

**на научните трудове и учебната дейност
на доц. д-р. Мария Петрова Кърджиева
представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност
„професор“ в професионално направление 8.3 Музикално и танцово
изкуство по научна специалност „Хореография“, обявен в обявен в ДВ, бр.
72/22.08.2023 за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър“**

Рецензент:

**проф. Николай Стоянов Цветков
Югозападен университет „Неофит Рилски“ гр. Благоевград
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство по,
научна специалност „Хореография“**

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от ВСУ „Черноризец Храбър“ обявен в обявен в ДВ, бр. 72/22.08.2023 и на интернет страницата на университета за нуждите на катедра Изкуства към Архитектурен Факултет. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция №6 към Наредба №3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър“. Процедурата по конкурса е коректно спазена.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс са подали документи:
единствен кандидат **доц. д-р. Мария Петрова Кърджиева** от ВСУ „Черноризец Храбър“, (катедра Изкуства към Архитектурен Факултет).
За участие в конкурса кандидатката **доц. д-р. Мария Петрова Кърджиева** е представила списък от общо 8 заглавия. Те са класифицирани в категории както следва:

- монографичен труд за участие в конкурса – 2 бр.
- статии в рецензирани научни издания – 4 бр.
- концерт-спектакли 2 бр.

2. Данни за кандидата

Доц. д-р. Мария Петрова Кърджиева е родена на 18.11.1974 г. в град Шумен.
Завършва средното си образование, като Специалист по фирмен мениджмънт и маркетинг, но танцът съпътства живота и от ранна детска възраст като изпълнител в ДТА „Веселяче“ – Шумен, ансамбъл към ДНА Шумен, за много кратко време АНПТ „Шумен“.

1995-2001 г. е артист-танцьор в АНПТ „Варна“. Труппа изключително голям практически опит в ансамбъла под ръководството на проф. Петър Ангелов. По време на студентските си години започва работа като педагог в системата на средното образование в град Варна и ръководител на Детска танцова школа към РДВР гр. Варна.

След придобиване на ОКС „магистър“ е назначена за асистент по Хореографска композиция в специалност Хореография на ВСУ, където успоредно с преподавателската си дейност е хореограф на студентски ансамбъл „Академика“ 2003-2008 / 2008-2020 на Академичен танцов театър.

Професионалната дейност на кандидатката, научните трудове и учебната дейност е свързана с участието в конкурса за заемане на академична длъжност „професор“.

Професионалната и реализация до момента се изразява в заемане на длъжности свързани с работа в областта на хореографията, педагогическата, изпълнителската и хореографската практика. Автор и постановчик е на хореографски произведения, спектакли и др.

През 2013г. и е присъдена образователната и научна степен ДОКТОР.

От 2015 г. заема академичната длъжност доцент във ВСУ, където преподава дисциплините “Хореографска композиция и режисура“, „Етнография и фолклорни експедиции“, „Арт мениджмънт“.

Доц. Мария Кърджиева има респектиращ педагогически и практически опит. Участва активно в редица национални и международни конференции, фестивали, конкурси и др. в областта на хореографията.

В съответствие с изискванията от Правилника за прилагането на ЗРАСРБ, кандидатката е представила справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3, съответно на изискванията по чл. 2б, ал. 5 от ЗРАСРБ. както и справка за оригиналните научни приноси, към които се прилагат съответните доказателства.

Доц. д-р. Мария Петрова Кърджиева отговаря на условията на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция №6 към Наредба №3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър“ за участие в конкурса и за оценка на научните и приноси.

3. Обща характеристика и оценка на научната продукция на кандидата

Приетите за рецензиране трудове и научно-приложни разработки на кандидата са в областта и проблематиката по специалността на конкурса за „професор“, а именно в област на висше образование в професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, по научна специалност „Хореография“ и разглеждат различни аспекти от областта на хореографията свързани с фолклорни изследвания, анализи, описание на танцови образци от теренни проучвания и др.

Във връзка с участието в конкурса, доц. д-р. Мария Петрова Кърджиева е представила списък на научните публикации, който включва общо 8 публикации. В списъка са посочени научните трудове след защитата на докторската дисертация. Те са класифицирани в категории както следва:

✓ **две монографии:**

- Приноси към проучването на историческото и фолклорното наследство на съртовската етнографска група. СТЕНО, 2022, ISBN 978-619-241- 210-4
- Петър Ангелов. Живот с душата на танца. ВСУ "Черноризец Храбър", Университетско издателство, 2015, ISBN 978-954-715-643-2 3. Академичен танцов театър „Ч. Храбър” – Творчески сезон 2014/2015. ГОДИШНИК - Варненски свободен университет. - Варна: ВСУ, 2015, ISSN 1310-800 X, стр. 149-153

✓ **четири публикации :**

- Академичен танцов театър „Ч. Храбър” – Творчески сезон 2014/2015. ГОДИШНИК - Варненски свободен университет. - Варна: ВСУ, 2015, ISSN 1310-800 X, стр. 149-153 „Предвестници на професионалния балет в България“, Годишник, АМТИИ 2019, Изд. на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев – Пловдив, стр. 72 – 79, ISSN 1313-6526
- Ансамбъл за народни песни и танци “Варна” емблема в културната история на Варна. ИЗВЕСТИЯ на Съюза на учените – Варна. Културното наследство на Варна’2016. ISSN 1314-586X, стр. 3-8
- Building up a competent profile and requirements for knowledge and skills to the folklore ensemble manager in Bulgaria. Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools, Vol 28 No 4 (2018), ISSN 2313-7525, стр. 57-79
- Либретото основен компонент при създаването на действена танцова форма на фолклорна основа. e-JOURNALVEU. – Варна: Варненски свободен унив., Раздел „Изкуства и Дизайн“, бр.12/2019, ISSN 1313- 7514 (online)

✓ **два концерт-спектакъла:**

- Концерт-спектакъл „България – Един завет“ по повод Националния празник на България, 3 март 2019, ФКЦ-Варна (идея и режисура), Община Варна и ВСУ "Ч.Храбър"
https://www.youtube.com/watch?v=X_NUcta_jpQ&list=PLq9eFF3yWrzGI_ELEp85Hz2uK3uZoGl0v&index=11

- Фолклорен празничен концерт „Аз българин съм се родил“, по повод 3 март – националният празник на България 2021 онлайн продукция (идея и режисура), Община Варна и ВСУ "Ч.Храбър" https://www.youtube.com/watch?v=oAm6I2YeOCw&list=PLq9eFF3yWrzGI_ELEp85Hz2uK3uZoG10v&index=1

На база на представените материали по конкурса, считам че научно –изследователската дейност доц. д-р. Мария Петрова Кърджиева е обусловена от научния и изследователския и интерес в няколко основни насоки:

- **проучване на историческото и фолклорното наследство на етнографски групи:** (Публикации-монография: Приноси към проучването на историческото и фолклорното наследство на съртовската етнографска група. СТЕНО, 2022, ISBN 978-619-241- 210-4
- **Исторически сведения, обзор и анализ на формирането и развитието на хореографското изкуство на фолклорна основа в България.** (Публикации-монография: Петър Ангелов. Живот с душата на танца. ВСУ "Черноризец Храбър", Университетско издателство, 2015, ISBN 978-954-715-643-2 3; **статия-** Ансамбъл за народни песни и танци “Варна” емблема в културната история на Варна. ИЗВЕСТИЯ на Съюза на учените – Варна. Културното наследство на Варна’2016. ISSN 1314-586X, стр. 3-8).
- **Ролята на либретото при създаването на действена танцова форма на фолклорна основа.**
- **Идеи и режисура на фолклорни спектакли.**

Научно изследователската и художествено творческа дейност на доц. д-р. Мария Петрова Кърджиева е изцяло свързана с различни проблеми на хореографията, хореографската наука, педагогика и практика. Най-задълбочени са изследванията на кандидатката базирани на богатия и личен педагогически и практически опит. Те са изцяло относими с конкурсната област и отговарят на научната специалност, по която е обявен конкурсът. Представеният набор от публикувани научни трудове дава достатъчно основание за участие на кандидатката в конкурса и за оценка на научните и приноси.

4. Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Доц. д-р. Мария Петрова Кърджиева е отличен пример за развитие на Академичен преподавател. Минала през всички етапи на научното израстване, днес като преподавател преобладава нейната педагогическа дейност. До настоящия момент подготвя и провежда лекции, упражнения и изпити на студенти по дисциплините “Хореографска композиция и режисура“, „Етнография и фолклорни експедиции“, „Арт мениджмънт“. „Методика на преподаване на БНТ“ и др.

- ✓ **Изготвени са 10 учебни програми** (за ОКС Бакалавър) по дисциплините:

- Хореографска композиция и режисура I, II, III и IV ч.;
- Методика на преподаване на БНТ;
- . Етнография;
- Фолклорни експедиции;
- История и образци на българската хореография.
- Сценично оформление
- Културни политики
- ✓ **Изготвени са 2 учебни програми (за ОКС Магистър) „Сценични изкуства, мениджмънт и продуцентство“ по дисциплините:**
 - Хореографска режисура на танцов спектакъл.
 - Артмениджмънт.
 - Маркетинг в сценичните изкуства
 - **Разработени и публикувани материали за дисциплините 1 бр.**
- „Методически указания за подготовка, разработка и защита на дипломна работа за специалност Хореография (ОКС „Бакалавър“)
- ✓ **Работа със студенти в научноизследователски и художественотворчески проекти-9 бр.**
- ✓ **Във връзка с научноизследователската дейност:**
 - научни публикации- 13 бр.
 - участие в научноизследователски проекти-участие и изнесени доклади на научни форуми-8 бр.
 - участие в научни и обучителни форуми-16 бр.
 - участие в сертифицирани научни и образователни семинари- 5 бр.
 - участие в научно жури-11 бр.
 - участие в състав на жури на конкурси и фестивали- над 10 бр
 - участие като член на различни организации и дружества-4 бр.
 - научни и научно-приложими разработки-1бр.
 - приложени в практиката резултати от научни изследвания-3 бр.
- ✓ **Във връзка с резултати от художественотворческата дейност:**
 - **участие в проекти,** членство в творческа организация, художественотворчески изяви, включително- 2 бр.
 - **създаване на произведения на изкуството** с национално и международно признание- 14 бр.
 - **постановъчна работа в АТТ-7 бр.**
 - **идея, либрето и клипове с рекламна цел-3 бр.**
- ✓ **Други значими постижения**
 - **участие Експертна дейност (акредитации) – 5 бр.**
 - **научно ръководство на докторанти- 1 бр.**

Натоварването и през последните 4 години е над норматива (видно от предоставената справка за педагогическа практика). Общия и преподавателски стаж само в ВСУ "Черноризец Храбър", е над 18 години (видно от Препис-извлечение на трудовата книжка на кандидата). Нейната професионална област е Хореография, в която са и преподаваните предмети.

Представените материали за учебно-педагогическата дейност и натовареност на доц. д-р. Мария Кърджиева отговарят на конкурса, свързани са с професионалното направление и научната специалност.

На базата от изложените факти смятам, че педагогическата подготовка, дейност и учебно-образователен подход на кандидата отговаря напълно на предизвикателствата и изискванията на новото време. разкрива сериозен потенциал за развитие на академичната и кариера в областта на хореографската наука и изкуство.

5. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

Представената от кандидата справка за научните приноси на трудовете е коректна и отразява значимите резултати от научните изследвания и публикации. Както е отбелязано, научните приноси са основно в областта на хореографията, където не липсва цялостно теоретично разработване на проблематиката свързана с проучването на историческото и фолклорното наследство на етнографски групи и различни аспекти на развитието на изкуството на фолклорна основа. Представените трудове имат съществен принос защото се отнасят до неизследвани или слабо изследвани проблеми в хореографската наука и хореографското изкуство.

Продиктувани от професионалния опит на автора като педагог, хореограф и творец в областта на хореографията Научно-приложните (практически) приноси се изразяват в това, че направените анализи на различни проблеми в хореографията и предложените решения имат практически аспект.

Най-съществено научно постижение сред представените трудове представлява монографията: „Приноси към проучването на историческото и фолклорното наследство на съртовската етнографска група. СТЕНО, 2022, ISBN 978-619-241- 210-4

В представената за разглеждане монография за първи път у нас се проучват, изследват и анализират конкретно и в детайли различни процеси свързани с миналото и традиционната култура на една малко позната етнографска група. Значението на монографичния труд се обуславя от неговия специфичен обект на изследване – **част от някогашната Провадийска околия-Съртовската.**

Актуалният характер на избраната тема от автора е безспорен. Той се определя, както от необходимостта задълбочено да се изследват процесите на развитието **на една малко позната етнографска група**, така **и от детайлното анализиране отделните аспекти на това изследване – историята, етимологията и обичайно-обредния цикъл на местното население.** Този характер на темата предопределя и специфичната структура на изложението, в което съобразно определената цел е структурирано в предговор, въведение, три глави, заключение, използвана литература и приложение.

В предговора и въведението аргументирано са изложени акцентите, които са предмет на научното изследване. Посочено е, че целта на монографията включва *проследяване на фолклорната традиция на село Блъсково и до каква степен тя е запазена*. Заявен е изследователски интерес свързан с проучване и анализиране на писмени извори, етнос на определеност на населението на с. Блъсково и обследване на фолклорната традиция.

В първа глава на изследването е направен обзор и обща характеристика на съртовския ареал в историко-географски, демографски и териториален план. Анализирайки различни хипотези и научни изводи, доц. М. Кърджиева проследява връзката между „Хърцой“-„Съртовци“ и стига до извода, че имат припокриване в културно отношение и разминаване във фолклорното им наследство.

Сериозен приносен характер се съдържа във втора глава, където личи задълбочената теренна изследователска работа на авторката, и където вълнуващите разкази на информаторите се явяват ценни артефакти за фолклорните нрави на село Блъсково през годините. Чрез празничната обредност, текстовете на тематични песни и ценната фотогалерия от снимки, доц. Мария Кърджиева успява да ни върне назад във времето в началото на ХХ век. Специално място е отделено на Читалището, като основен пазител и популяризатор на фолклора на с. Блъсково.

Значим, приносен характер се съдържа в трета глава на монографията. Направените задълбочени анализи на фолклорни образци, изследването на хора, за които няма писмени сведения в региона, описаната методика по издирване на танци и анализите за трансформацията на танцовия фолклор са ценен научен и практико-приложен принос. Те представляват изключителен интерес за хореографи, фолклористи, педагози, студенти и любители интересуващи се от танцов фолклор.

Доброто познаване на теорията и практиката на изследваните въпроси свързани с танца е дала възможност на кандидатката при разглеждането на различни казуси, коректно да се излагат различни научни тези в областта на хореографията с уважение към различните становища.

Освен в монографията, ценни приноси се съдържат и в другите за рецензиране трудове. Представените научни публикации и цялото творчество на кандидатката я определят, като изследовател, който в научната и художествено творческата си продукция изследва съществени актуални въпроси свързани с хореографията, а теоретичните изводи, които се извеждат, могат да намерят практическо приложение. Свидетелство за значимостта на научните приноси на доц. Мария Кърджиева е също броят цитирания (33бр.) и рецензии от други автори на нейни научни трудове, които далеч надхвърлят минималните национални изисквания за академична длъжност „професор“ в професионално направление **8.3 Музикално и танцово изкуство по научна специалност „Хореография“**. Безспорен е

фактът, че научната и продукцията е разпознаваема и се ползва с авторитет и признание в научната общност.

Основни приноси на кандидата

На основата на представената справка могат да се открият следните основни приноси:

- **За първи път в обсега на научно изследване попада един изключително интересен и старинен район, наречен Сърта,**
- **Анализиране на писмени извори относно включените населени места в картата на съртовските села и тълкуване на думата „сърт“.**
- **Анализирани обичаи от село Блъсково, Провадийско,**
- **Анализиране миграцията на населението, асимилирането и преходността като предпоставки за формирането на коренно различна стилистика и характер в танцовия фолклор.**
- **За първи път се анализират хората от село Блъсково.**
- **За първи път се представя житейския и творчески път на Петър Ангелов**
- **За първи път в научното пространство се представя Академичен танцов театър „Ч. Храбър“, като уникална образователно-творческа структура на Варненски свободен университет.**
- **За първи път се прави научен обзор на дейността на Професионален Ансамбъл за народни песни и танци „Варна“ от създаването му 1976 г. до неговата ликвидация през 1991 г.**
- **Анализ на функциите на ръководства на фолклорни ансамбли.**
- **Изведени са основни компоненти за изграждане на танцово либрето, с цел подпомагане изграждането на концепция за създаване на художествено танцово произведение.**

6. Оценка на личния принос на кандидата

Считам, че посочените приноси са лично дело на кандидата. Професионалните й качества на изследовател и специалист в областта на хореографията вече са доказани. Разпознаваема е от научните среди в национален мащаб. Доц. М. Кърджиева е с висок статус на социализация в научните изследвания и професионалист в сферата на интересуващите я знания и познания, доказателство за което са представените от нея награди, дипломи и сертификати.

7. Бележки и препоръки

След като се запознах обстойно с научната и художествено творческа продукция, представена от доц.д-р Мария Кърджиева за заемане на академична длъжност „професор“ ще си позволя да направя следните препоръки:

- въз основа на лекционните материали да подготви и да издаде помагало или учебник за нуждите на студентите;
- да продължи научните си търсения към неизследвани или слабо изследвани проблеми свързани с танца в хореографската наука и изкуство.

8. Лични впечатления

Доц. д-р Мария Кърджиева показва изключително богата осведоменост и информационна култура по отношение на разглежданите от нея проблеми, които ѝ дават възможност за изява на стабилна личностна позиция, научна аргументираност и убедителност в изследователската работа.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, давам своята **положителна** оценка и **препоръчам** на Научното жури да предложи на Научния съвет при ВСУ „Черноризец Храбър“ да избере доц. д-р Мария Кърджиева да заеме академичната длъжност „професор“ в професионално направление **8.3 Музикално и танцово изкуство по научна специалност „Хореография“**, обявен в ДВ, бр. 72/22.08.2023 за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър“

Становището изготвил:

08.11.2023г.

Проф. Николай Цветков